

# МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД СТВОРЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНИХ МОДЕЛЕЙ ВЕНЧУРНОГО ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО БІЗНЕСУ

©2025 УРБАН О. А., ЧИЖ Н. М., КРАВЧУК П. Я.

УДК 330.322.1:005.8:001.895(100)  
JEL: G24; F21; L26; O16; O31

## Урбан О. А., Чиж Н. М., Кравчук П. Я. Міжнародний досвід створення інституційних моделей венчурного фінансування інноваційного бізнесу

Метою дослідження є аналіз міжнародного досвіду створення інституційних моделей венчурного фінансування інноваційного бізнесу з акцентом на їхню ефективність і можливість адаптації в умовах трансформаційної економіки. У дослідженні використано міждисциплінарний підхід, що поєднує елементи інституційної теорії, економіки інновацій та порівняльного аналізу. Методологія включає аналіз статистичних даних, кейс-стаді та класифікацію моделей залежно від рівня державного втручання, розвитку фінансових ринків і ролі освітньо-наукових інститутів. У результаті виявлено ключові чинники успішності інституційних моделей у США, Ізраїлі, Німеччині та інших країнах. Зроблено висновок, що ефективна модель венчурного фінансування має ґрунтуватися на партнерстві приватного та державного секторів, активній участі університетів та науково-дослідних центрів, а також на розвитку спеціалізованих інфраструктур. Рамки дослідження охоплюють розвинені країни з активними інноваційними екосистемами. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на адаптацію виявлених моделей в умовах країн із перехідною економікою, зокрема України. Практичне значення роботи полягає у формуванні рекомендацій для державної політики у сфері підтримки інноваційного підприємництва та розвитку національної венчурної інфраструктури. Соціальний ефект полягає у створенні умов для зайнятості, підвищенні інноваційної активності суспільства та стимулюванні економічного зростання. Оригінальність полягає в комплексному аналізі інституційних моделей з урахуванням їхньої результативності та можливості практичного використання в інших національних контекстах.

**Ключові слова:** венчурне фінансування, інституційні моделі, інноваційний бізнес, інвестиції, інноваційна екосистема, державне регулювання.

**Табл.: 1. Бібл.: 13.**

**Урбан Оксана Анатоліївна** – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин, Луцький національний технічний університет (вул. Львівська, 75, Луцьк, 43018, Україна)

**E-mail:** urban.oksana@gmail.com

**Чиж Наталія Михайлівна** – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Луцький національний технічний університет (вул. Львівська, 75, Луцьк, 43018, Україна)

**E-mail:** chuzh1603@ukr.net

**ORCID:** <https://orcid.org/0000-0002-1108-4241>

**Researcher ID:** <https://publons.com/researcher/3108101/nataliia-chyzh/>

**Кравчук Павло Ярославович** – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин, Луцький національний технічний університет (вул. Львівська, 75, Луцьк, 43018, Україна)

**E-mail:** p.kravchuk@Intu.edu.ua

UDC 330.322.1:005.8:001.895(100)  
JEL: G24; F21; L26; O16; O31

## Urban O. A., Chyzh N. M., Kravchuk P. Ya. International Experience in Creating Institutional Models of Venture Financing for Innovative Businesses

The aim of the study is to analyze international experience in creating institutional models of venture financing for innovative businesses, with an emphasis on their efficiency and adaptability in the context of a transforming economy. The research uses an interdisciplinary approach that integrates elements of institutional theory, innovation economics, and comparative analysis. The methodology includes the analysis of statistical data, case studies, and classification of models based on the level of government intervention, the development of financial markets, and the role of educational and scientific institutions. As a result, key success factors of institutional models in the USA, Israel, Germany, and other countries have been identified. It is concluded that an effective venture financing model should be rooted in the partnership between the private and public sectors, the active participation of universities and research centers, as well as the development of specialized infrastructure. The research framework covers developed countries with active innovation ecosystems. Further research may be directed towards adapting the identified models in the context of transition economies, particularly Ukraine. The practical significance of the work lies in forming recommendations for government policy in the area of supporting innovative entrepreneurship and developing national venture infrastructure. The social effect consists of creating conditions for employment, increasing the innovative activity of society, and stimulating economic growth. The originality lies in the comprehensive analysis of institutional models considering their effectiveness and the possibility of practical application in other national contexts.

**Keywords:** venture financing, institutional models, innovative business, investments, innovation ecosystem, State regulation.

**Tabl.: 1. Bibl.: 13.**

**Urban Oksana A.** – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of International Economic Relations, Luts National Technical University (75 Lvivska Str., Luts, 43018, Ukraine)

**E-mail:** urban.oksana@gmail.com

**Chyzh Natallia M.** – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Lutsk National Technical University (75 Lvivska Str., Lutsk, 43018, Ukraine)

E-mail: [chuzh1603@ukr.net](mailto:chuzh1603@ukr.net)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1108-4241>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/3108101/natalia-chyzh/>

**Kravchuk Pavlo Ya.** – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of International Economic Relations, Lutsk National Technical University (75 Lvivska Str., Lutsk, 43018, Ukraine)

E-mail: [p.kravchuk@Intu.edu.ua](mailto:p.kravchuk@Intu.edu.ua)

У сучасних умовах глобалізації економіки та прискореного технологічного розвитку інноваційний бізнес стає ключовим чинником забезпечення стійкого економічного зростання. Інноваційні компанії, особливо на ранніх стадіях розвитку, часто стикаються з труднощами в залученні фінансових ресурсів. Одним із найбільш поширених і результативних інструментів є венчурне фінансування, яке дозволяє об'єднати капітал інвесторів з потенціалом інноваційних підприємств.

Світова практика демонструє різноманітність інституційних моделей венчурного фінансування, що формуються під впливом особливостей економічного розвитку, правової системи, рівня державної підтримки та наявної інноваційної інфраструктури. У країнах з розвинутою венчурною екосистемою, таких як США, Велика Британія, Ізраїль, створено комплексні інституційні структури, які включають спеціалізовані венчурні фонди, акселератори, інкубатори, а також державні програми стимулювання інвестицій в інноваційні проекти.

Україна, як країна з високим інноваційним потенціалом, перебуває на етапі формування власної моделі венчурного фінансування. Вивчення міжнародного досвіду є надзвичайно важливим для розробки ефективної стратегії розвитку інституційних механізмів підтримки інноваційного бізнесу.

**Аналіз останніх наукових досліджень** свідчить, що відбулося помітне посилення уваги до проблематики інституційного забезпечення венчурного фінансування інноваційного бізнесу. У працях зарубіжних і вітчизняних авторів простежується міждисциплінарний підхід до аналізу інституційного середовища, фінансових механізмів і ролі держави у стимулюванні інновацій.

Lerner J. досліджує інституційну взаємодію між державою та приватними венчурними фондами в розвинених економіках [1]. Cumming D., Johan S., Zhang Y. аналізують, як регуляторна стабільність та інституційна довіра впливають на успішність інноваційних стартапів у різних країнах [2].

Незважаючи на значний прогрес у вивченні інституційних моделей венчурного фінансування, у сучасній науковій літературі залишаються важливі прогалини, які потребують подальшого дослідження.

По-перше, існує недостатнє узагальнення щодо впливу різних інституційних середовищ на ефективність венчурного капіталу в країнах з різними рівнями економічного розвитку. Більшість досліджень фокусуються на окремих країнах або регіонах, тоді як комплексний порівняльний аналіз залишається фрагментарним.

По-друге, незважаючи на визнання ролі держави як ключового учасника у формуванні венчурного ринку, механізми публічно-приватного партнерства та державного регулювання недостатньо системно досліджені в контексті адаптації міжнародного досвіду до умов трансформаційних економік.

По-третє, не до кінця вивчено специфічні особливості адаптації інституційних моделей венчурного фінансування в умовах цифрової трансформації економіки та глобалізації. Це включає вплив технологічних змін на структуру інвестування, взаємодію учасників ринку та інструменти ризик-менеджменту.

Попри накопичений світовий досвід, потребує подальшого наукового опрацювання питання комплексного формування адаптивних інституційних моделей венчурного фінансування, що враховували б регіональні особливості та рівень розвитку інноваційної інфраструктури.

Метою даної статті є аналіз міжнародного досвіду формування інституційних моделей венчурного фінансування інноваційних компаній, визначення основних підходів та інструментів, що застосовуються в різних країнах, а також формулювання рекомендацій щодо їх використання в українському контексті.

У дослідженні застосовано комплексний методологічний підхід, що поєднує теоретичний аналіз, порівняльне дослідження та емпіричний аналіз статистичних даних. Теоретичний блок базується на аналізі наукових джерел і сучасних публікацій, що дозволило систематизувати існуючі підходи до формування інституційних моделей венчурного фінансування.

Для виявлення ключових характеристик інституційних моделей використано порівняльний аналіз венчурних систем різних країн світу, зокре-

ма США, Європейського Союзу, Ізраїлю та азійських країн. Цей метод дозволив виявити особливості впливу державного регулювання, ролі приватних інвесторів.

Емпіричний аналіз базується на статистичних даних міжнародних організацій (OECD, World Bank, PitchBook), що дозволило оцінити динаміку розвитку венчурного фінансування та ефективність окремих інституційних моделей. Загалом, методика дослідження спрямована на комплексне розкриття проблеми шляхом поєднання якісних і кількісних методів, що забезпечує глибоке розуміння процесів формування венчурних інституцій.

Сучасна теоретико-методологічна модель управління глобальним ринком формується з урахуванням викликів, що є характерними для економіки України на поточному етапі її розвитку. Інноваційним підприємствам надзвичайно складно здійснювати свою діяльність та забезпечувати зростання в умовах високого рівня невизначеності.

Сталий розвиток інноваційних процесів на рівні державної політики вимагає створення ефективних інституційних механізмів регулювання. Науковий аналіз тлумачень венчурного капіталу наведено в табл. 1.

Британське тлумачення поняття «венчурний капітал» вирізняється більш формалізованим і структурованим семантичним підходом, зосередженим на юридичних і фінансових аспектах такого виду інвестування.

Найбільш вдалим вважаємо твердження, подане у працях американських учених-економістів П. Гомберса і Дж. Лернера: «Венчурне фінансування – це форма інвестиційної підтримки, спрямована на розвиток інноваційних підприємств, які мають високий потенціал зростання, але водночас супроводжуються високими ризиками» [4].

Враховуючи наявність очевидного ризику, необхідно розуміти, що використання венчурного фінансування вважається раціональним лише в тому випадку, коли передбачається достатньо висока прибутковість даного бізнесу (більше 30%). Сутність венчурного фінансування базується на співпраці інвесторів – венчурних фондів, бізнес-ангелів та інших фінансових інституцій – з підприємцями, які розвивають інноваційні проекти [5].

З погляду інституційної теорії, венчурне фінансування розглядається як система взаємодії різних інституційних суб'єктів, включно з державними органами, приватними інвестиційними фондами, освітніми установами та бізнес-спільнотами [6].

Таблиця 1

#### Характеристика поняття венчурного капіталу

| Автор / організація                                   | Сутність                                                                                                               |
|-------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| European Private Equity & Venture Capital Association | Ризиковане фінансування, що включає пайову участь у капіталі компанії та підтримку у сфері менеджменту                 |
| Х. Альбах                                             | Форма фінансового капіталу, що сприяє утворенню та зростанню малих і середніх підприємств                              |
| М. Мнєян                                              | Фінансування інновацій у швидко зростаючі технологічні компанії, а також реструктуризації підприємств                  |
| І. Мурунова, А. Таєв                                  | Довгостроковий ризикований капітал, що інвестується в малі високотехнологічні компанії з високим потенціалом зростання |

Джерело: [3].

Визначення категорії «венчурний капітал», систематизовані у відповідній табл. 1, демонструють різноманітність підходів до її тлумачення. Зокрема, у трактуванні, поданому Європейською асоціацією венчурного капіталу [3], акцент зроблено на чіткому розмежуванні між підприємствами, які можуть претендувати на венчурне фінансування, та тими, що залучають прямі приватні інвестиції. Натомість в американській інтерпретації увага зосереджена на ролі венчурного капіталіста як активного учасника процесу – підприємця, який не лише інвестує кошти, але й бере участь у розвитку інноваційного бізнесу.

Інституційні моделі венчурного фінансування класифікують за такими ознаками, як рівень державного втручання, ступінь розвитку фінансового ринку, специфіка податкового регулювання та роль освітніх і наукових установ [7]. Сучасні дослідження демонструють, що ефективність венчурних моделей значною мірою залежить від здатності інституцій адаптуватися до специфіки національного економічного середовища та стимулювати синергію між приватними та державними інвесторами.

Останні теоретичні підходи також підкреслюють важливість формування екосистеми інновацій,

де венчурне фінансування є ключовим механізмом трансферу технологій і капіталу. Така екосистема включає інкубатори, акселератори, венчурні фонди, академічні інститути, що спільно створюють умови для розвитку інноваційного бізнесу.

Однією з найбільш поширених є ринкова модель, характерна для країн із розвинутим фінансовим ринком і високим рівнем довіри до приватних інвестицій. У цій моделі венчурні фонди, бізнес-ангели та корпоративні інвестори виступають основними джерелами капіталу для інноваційних компаній. Прикладом є США, де венчурне фінансування займає близько 35% світового ринку і є важливою складовою економічного зростання [8].

Інша – державно-ринкова модель, поширена у країнах Європи, в Японії та Південній Кореї, де держава активно стимулює венчурне фінансування через створення спеціалізованих державних фондів, пільгове оподаткування та грантові програми. У Німеччині, наприклад, державні інвестиційні компанії виступають співінвесторами поряд із приватними венчурними фондами, що дозволяє знижувати ризики інвесторів та забезпечувати стабільність фінансування.

Модель розвинутого корпоративного венчурного фінансування характерна для великих корпорацій, які створюють власні венчурні підрозділи або фонди для інвестицій у стартапи. Цей підхід активно розвивається в Китаї, де технологічні гіганти, такі як Alibaba і Tencent, інвестують значні кошти в молоді інноваційні компанії. Корпоративне венчурне фінансування часто служить не лише джерелом капіталу, а й каналом для стратегічного партнерства і трансферу технологій.

Варто також зазначити модель краудфандингу та альтернативних джерел фінансування, що швидко розвивається у світі з поширенням цифрових платформ. Ця модель дозволяє залучати кошти від широкого кола інвесторів через інтернет, створюючи можливості для малих інноваційних проєктів [9]. Хоча цей підхід менш інституціалізований, він здобуває популярність завдяки гнучкості та прозорості.

Кремнієва долина є класичним прикладом ефективної ринкової моделі венчурного фінансування. Тут венчурні фонди та бізнес-ангели активно інвестують у стартапи високих технологій. Згідно з даними [10], обсяг венчурних інвестицій у США у 2022 році склав близько 150 млрд доларів, зокрема в IT-секторі та біотехнологіях. У Німеччині успішною моделлю стала співпраця держави та приватних інвесторів через фонд High-Tech Gründerfonds (HTGF), заснований у 2005 році.

HTGF фінансує інноваційні стартапи на ранніх стадіях, при цьому держава виділяє значну частку капіталу, що знижує інвестиційні ризики. За останнє десятиліття фонд інвестував понад 600 млн євро у понад 500 компаній у сферах IT, промислових технологій та біотехнологій.

Китайський ринок венчурного капіталу значною мірою формується завдяки інвестиціям великих корпорацій. Alibaba, Tencent і Baidu мають власні венчурні підрозділи, які вкладають кошти в перспективні стартапи. Наприклад, фонд Alibaba Ventures вклав понад 10 млрд доларів у понад 400 проєктів у сферах штучного інтелекту, електронної комерції та фінтеху. Ця модель дозволяє поєднувати фінансову підтримку з можливістю масштабування бізнесу через корпоративні мережі.

Ізраїль відомий як «нація стартапів» завдяки розвиненій системі підтримки венчурних інвестицій. Тут діють численні технологічні парки та акселератори, які створюють сприятливе середовище для залучення капіталу. У Великій Британії набирає популярність краудфандинг як інструмент фінансування інноваційних проєктів. Платформи типу Crowdcube і Seedrs дозволяють стартапам залучати кошти безпосередньо від великої кількості невеликих інвесторів. За 2021 р. обсяг краудфандингових інвестицій у Великій Британії перевищив 500 млн фунтів стерлінгів [11].

Південна Корея реалізує активну державну політику підтримки венчурного фінансування через програми Korea Venture Investment Corp (KVIC). За останні п'ять років KVIC спільно з приватними інвесторами інвестували понад 1,5 млрд доларів у технологічні стартапи [12]. Особливістю моделі є поєднання грантів, пільгових кредитів і венчурних інвестицій, що сприяє розвитку інноваційної екосистеми країни.

В європейських країнах, таких як Німеччина та Велика Британія, спостерігаються помірковані обсяги інвестування, проте застосовуються інституційно зважені моделі. У Німеччині це державно-приватне партнерство, яке дозволяє зменшити ризики для інвесторів і залучити більше коштів у стратегічні індустрії, як-от промислові технології. У Великій Британії ж більш поширений краудфандинг – альтернативна модель, орієнтована на широку участь індивідуальних інвесторів, що свідчить про гнучкість британської фінансової системи та відкритість до нетрадиційних джерел фінансування [13].

Азійські країни, зокрема Китай, Південна Корея та Ізраїль, демонструють гібридні або корпоративно-державні моделі. Китай активно застосовує корпоративне венчурне фінансування, де великі

гравці інвестують у перспективні стартапи. У Південній Кореї та Ізраїлі чітко простежується роль держави в підтримці інновацій через програми грантів, державні фонди та технологічні парки. Ізраїльська модель Yozma визнана однією з найбільш успішних завдяки стратегічному поєднанню державного стартового капіталу й залучення міжнародного досвіду. Таке різноманіття підходів свідчить, що вибір моделі венчурного фінансування має бути адаптований до національного контексту, інституційної бази та потреб інноваційного середовища.

## ВИСНОВКИ

У процесі дослідження встановлено, що сучасна модель управління глобальним ринком має враховувати специфічні виклики, з якими стикається економіка України. Високий рівень невизначеності на макро- та мікрорівнях ускладнює діяльність інноваційних підприємств, однак водночас відкриває простір для впровадження нових управлінських підходів, зокрема у сфері венчурного фінансування.

Венчурний капітал, як інструмент підтримки інноваційних підприємств, характеризується високим рівнем ризику та потенційно високою прибутковістю. Аналіз існуючих трактувань цього поняття показав наявність широкого спектра підходів – від акценту на формі інвестування до ролі інвестора як активного партнера бізнесу. У цьому контексті венчурне фінансування постає не лише як джерело ресурсів, але і як елемент стратегічного розвитку інноваційних проєктів.

Ефективне функціонування венчурного капіталу вимагає відповідного інституційного середовища. До його основних компонентів належать прозорі правила ринку, захист прав інвесторів, участь державних і приватних інституцій, а також наявність механізмів стимулювання інновацій. Інституційна теорія підкреслює важливість скоординованої взаємодії між державою, освітніми закладами, бізнесом і венчурними структурами.

Аналіз міжнародного досвіду дозволив виділити кілька основних інституційних моделей венчурного фінансування: ринкову, державно-ринкову, корпоративну та модель краудфандингу. Кожна з них має власні переваги та рівень ефективності залежно від рівня економічного розвитку, інституційної стабільності та особливостей правового регулювання в країні.

Конкретні приклади з практики США, Німеччини та Китаю свідчать, що ключовими факторами успіху венчурного фінансування є партнерство між усіма учасниками інноваційної екосистеми, наявність підтримувальної інфраструктури (інкубаторів, акселераторів), а також розвинене правове

середовище, що забезпечує захист інтелектуальної власності та інвестицій. ■

## БІБЛІОГРАФІЯ

1. Lerner J., Mao J., Schoar A., Zhang N. R. Investing Outside the Box: Evidence from Alternative Vehicles in Private Equity. *Journal of Financial Economics*. 2022. Vol. 143. No. 1. P. 359–380. URL: <https://www.hbs.edu/faculty/Pages/item.aspx?num=59864>
2. Cumming D., Johan S., Zhang Y. Public policy towards entrepreneurial finance: spillovers and the scale-up gap. *Oxford Review of Economic Policy*. 2018. Vol. 34. Iss. 4. P. 652–675. DOI: <https://doi.org/10.1093/oxrep/gry012>
3. European Private Equity & Venture Capital Association (EVCA). URL: <https://www.investeurope.eu>
4. Gompers P., Lerner J. The Venture Capital Cycle. MIT Press, 2006. 569 p.
5. Metrick A., Yasuda A. Venture Capital and the Finance of Innovation. Wiley, 2021. 496 p.
6. Kortum S., Lerner J. Assessing the Contribution of Venture Capital to Innovation. *RAND Journal of Economics*. 2020. Vol. 31. No. 4. P. 674–692. URL: <https://web.mit.edu/rgibbons/www/venture.capital.pdf>
7. Avnimelech G., Teubal M. Evolutionary Venture Capital Policies: Insights from a Product Life Cycle Analysis of Israel's Venture Capital Industry. *SSRN*. April 2016. DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2758173>
8. National Venture Capital Association. Yearbook 2023. Washington D.C. : NVCA, 2023. 76 p.
9. Belleflamme P., Lambert T., Schwienbacher A. Crowdfunding: Tapping the Right Crowd. *Journal of Business Venturing*. 2020. Vol. 35. Iss. 5. P. 585–609. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbusvent.2013.07.003>
10. NVCA – National Venture Capital Association. Venture Monitor Report Q4 2023. PitchBook-NVCA. 2023. URL: <https://nvca.org>
11. Senor D., Singer S. Start-up Nation: The Story of Israel's Economic Miracle. New York : Twelve, 2018. 336 p.
12. Південна Корея інвестує \$23 мільярди у виробництво чипів. *Укрінформ*. 15.04.2025. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3982329-pivdenna-korea-investue-23-milardi-u-virobnictvo-cipiv.html>
13. Financing SMEs and Entrepreneurs 2022: An OECD Scoreboard. Paris: OECD Publishing, 2022. URL: [https://www.oecd.org/en/publications/financing-smes-and-entrepreneurs-2022\\_e9073a0f-en.html](https://www.oecd.org/en/publications/financing-smes-and-entrepreneurs-2022_e9073a0f-en.html)

## REFERENCES

- Avnimelech, G., and Teubal, M. "Evolutionary Venture Capital Policies: Insights from a Product Life Cycle Analysis of Israel's Venture Capital Industry". *SSRN*, April (2016). DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2758173>

Belleflamme, P., Lambert, T., and Schwenbacher, A. "Crowdfunding: Tapping the Right Crowd". *Journal of Business Venturing*, vol. 35, no. 5 (2020): 585-609. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbusvent.2013.07.003>

Cumming, D., Johan, S., and Zhang, Y. "Public policy towards entrepreneurial finance: spillovers and the scale-up gap". *Oxford Review of Economic Policy*, vol. 34, no. 4 (2018): 652-675. DOI: <https://doi.org/10.1093/oxrep/gry012>

European Private Equity & Venture Capital Association (EVCA). <https://www.investeurope.eu>

"Financing SMEs and Entrepreneurs 2022: An OECD Scoreboard". Paris: OECD Publishing, 2022. [https://www.oecd.org/en/publications/financing-smes-and-entrepreneurs-2022\\_e9073a0f-en.html](https://www.oecd.org/en/publications/financing-smes-and-entrepreneurs-2022_e9073a0f-en.html)

Gompers, P., and Lerner, J. *The Venture Capital Cycle*. MIT Press, 2006.

Kortum, S., and Lerner, J. "Assessing the Contribution of Venture Capital to Innovation". *RAND Journal of Economics*. 2020. Vol. 31. No. 4. P. 674-692. <https://web.mit.edu/rgibbons/www/venture.capital.pdf>

Lerner, J. et al. "Investing Outside the Box: Evidence from Alternative Vehicles in Private Equity". *Journal of Financial Economics*. 2022. Vol. 143. No. 1. P. 359-380. <https://www.hbs.edu/faculty/Pages/item.aspx?num=59864>

Metrick, A., and Yasuda, A. *Venture Capital and the Finance of Innovation*. Wiley, 2021.

"NVCA – National Venture Capital Association. Venture Monitor Report Q4 2023". PitchBook-NVCA. 2023. <https://nvca.org/>

National Venture Capital Association. *Yearbook 2023*. Washington D.C.: NVCA, 2023.

"Pivdenna Koreia investuie \$23 miliardy u vyrobnytstvo chypiv" [South Korea to Invest \$23 Billion in Chip Production]. *Ukrinform*. April 15, 2025. <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3982329-pivdenna-korea-investue-23-milardi-u-virobnictvo-cipiv.html>

Senor, D., and Singer, S. *Start-up Nation: The Story of Israel's Economic Miracle*. New York: Twelve, 2018.

УДК 330.3:332.1:352/353

JEL: O10; R11; R58; Q50

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-5-146-156>

## АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПРИБЕРЕЖНОГО ТА МОРСЬКОГО ТУРИЗМУ В СТРУКТУРІ СТАЛОЇ «БЛАКИТНОЇ» ЕКОНОМІКИ: ВИВЧЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ДЛЯ УКРАЇНИ

©2025 ВОЛОСЮК М. В.

УДК 330.3:332.1:352/353

JEL: O10; R11; R58; Q50

### Волосюк М. В. Аспекти забезпечення розвитку прибережного та морського туризму в структурі сталої «блакитної» економіки: вивчення та застосування міжнародного досвіду для України

Метою статті є дослідження міжнародного досвіду забезпечення розвитку прибережного та морського туризму в структурі сталої «блакитної» економіки та надання рекомендацій щодо застосування цього досвіду в Україні. У статті досліджено, що прибережний і морський туризм є ключовим сегментом сталої «блакитної» економіки, генеруючи значний обсяг робочих місць та валової доданої вартості. Водночас, сектор є чутливим до зовнішніх шоків, таких як пандемії, політичні та економічні кризи, зміна клімату. Обґрунтовано, що одним із вирішальних факторів успіху для прибережного та морського туризму є впровадження сталих практик мінімізації впливу на довкілля. У статті розглянуто концепції сталості, резильєнтності, циркулярності та регенеративності в контексті розвитку туризму. Підкреслено необхідність формування моделі управління прибережними територіями на основі співпраці та участі всіх зацікавлених сторін для досягнення цілей сталої «блакитної» економіки. Систематизовано результати сучасних наукових досліджень щодо співпраці та участі стейкхолдерів у забезпеченні розвитку прибережного та морського туризму в широкому географічному розрізі. Підкреслено необхідність співпраці між урядами, туристичними операторами, місцевими громадами та природоохоронними організаціями для досягнення цілей сталого розвитку та впровадження інтегрованих стратегій управління. Особливу увагу в статті приділено смарт-секторам сталої «блакитної» економіки ЄС, серед яких прибережний і морський туризм посідає вагоме місце. Обґрунтовано взаємозв'язок сталої «блакитної» економіки та смарт-спеціалізації на регіональному рівні. Надано рекомендації щодо забезпечення розвитку прибережного та морського туризму на регіональному рівні через призму смарт-спеціалізації: 1) впровадження засад концепції регенеративності для розвитку прибережного та морського туризму; 2) запровадження цифрових інструментів для покращення управління туристичними потоками, просування сталих практик і створення нових туристичних продуктів; 3) залучення зацікавлених сторін (перш за все, представників місцевих громад) у процес «підприємницького відкриття»; 4) інтеграція з іншими секторами «блакитної» економіки, що створює можливості для синергії та економічної диверсифікації. У статті зазначено, що для України інтеграція прибережного та морського туризму в структуру «блакитної» економіки відкриває можливості для сталого розвитку, відновлення економіки та збагачення культурної спадщини, особливо для територій, що постраждали від військової агресії.

**Ключові слова:** прибережний туризм, морський туризм, стала «блакитна» економіка, міжнародний досвід, резильєнтність, циркулярність, регенеративність, співпраця зацікавлених сторін, смарт-спеціалізація, управління прибережними територіями, безпекові аспекти.

**Рис.:** 4. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 19.